

Atomvapen – varifrån?

Vårt försvar är starkt, det är den officiella, ständigt upprepade och inte minst gentemot utlandet ivrigt betonade tanken; genom detta starka försvar kan vi, sägs det, med gott samvete och i relativ trygghet hålla oss utanför demokratiernas militära gemenskap. Tanken är riktig såtillvida som vi ger ut ofantligt mycket mer på försvaret än tidigare i fredstid, också såtillvida som den svenska försvarsorganisationen när det gäller s. k. konventionella vapen sannolikt fyller högt ställda anspråk. Men vårt försvar är inte starkt i den meningen att våra möjligheter att värja oss mot angrepp är stora. Tvärtom, genom uppfinningen, spridningen och den snabba produktionen av atomvapen i andra länder har vårt försvar steg för steg blivit svagt. Att nu tala om vårt starka försvar är väsentligen lika oriktigt som om ett land före det andra världskriget skulle ha hävdat sin militära styrka trots total brist på flyg. Att vårt försvar är dyrt är sannerligen ingen tröst, då det samtidigt är ineffektivt.

Med ofrånkomlig styrka framhävdes detta i överbefälhavarens betänkande för ett år sedan. Av detta betänkande framgår att utan taktiska atomvapen våra möjligheter att även under en kort tid hindra invasion, dvs. ockupation, är obetydliga. Även med atomvapen är vi på lång sikt ovillkorligen beroende av hjälp väster ifrån, ja, även för detta fall förutses uppgivande av vissa landsdelar redan på ett tidigt stadium, och det förutsättes rent av att vi på förhand bör utpricka de områden som måste uppgivas. Utan atomvapen är läget katastrofalt.

Vilka metoder att erhålla atomvapen står oss till buds? En väg, den enklaste och enligt vår mening riktiga, är anslutning till Atlantpakten. En sådan anslutning innebär att den stora försvarsorganisationen inlemmar Sverige i det väldiga område som skall försvaras och att omedelbart understöd med atomvapen och andra medel förberedes med tanke på ett framtida angrepp. Dessa atomvapen fördelas visserligen inte enligt nu gällande planer på de anknutna stater-

na, men de ingår i det gemensamma försvaret och kan rimligen antas bli än mera effektivt brukade än om deras användning ankomme på varje stat för sig.

En annan möjlighet är att tillverka atomvapen inom Sverige. Vad det skulle kosta och vilken tid det skulle ta vägrar de ansvariga myndigheterna att upplysa om. I den framställning av problemet som överste S. Schmidt för några veckor sedan gav på en journalistkurs lämnades endast meddelanden av intill meningslöshet utspädd typ: "Skall vi tillverka taktiska atomvapen kommer det att kräva vissa insatser av vetenskaplig och taktisk personal samt industriell kapacitet. Kostnaderna kan beräknas bli avsevärda, ehuru inte oöverkomliga, och det kommer att ta viss tid." Det är alltihop som sägs om den saken! I andra officiella uttalanden är möjligheten om möjligt än mera fullständig. Klart är att en inhemsk atomvapentillverkning medför ofantligt mycket större kostnader, tar ojämförligt längre tid och ändå blir mindre effektiv än det tillskott till försvaret, den trygghet för vår självständighet som en ändring av vår utrikespolitiska kurs skulle ge. Men självfallet är det bättre att vi sätter i gång tillverkning på egen hand än att vi inte gör något för att stärka våra utsikter att försvara oss — och därmed våra utsikter att inte bli angripna, att inte komma i krig.

Det tredje alternativet är att genom avtal, genom köp, erhålla atombomber väster ifrån. Detta alternativ är aktuellt, även om vi börjar med egen tillverkning, eftersom en sådan under alla förhållanden skulle ge resultat först efter årtal; det är tänkbart att import utifrån skulle kunna ersätta den inhemska, med säkerhet mycket dyrare produktionen. Även på denna punkt råder emellertid tystnad. Har importmöjligheten, närmast från USA, undersökts, är förhandlingar påbörjade eller förberedda? Sannolikt inte. Antagligt är väl att USA i varje fall inte skulle vara villigt att ge oss atomvapen med mindre det ansågs säkert att under inga förhållan-

den Sverige vid ett krig skulle komma på motståndarsidan. Men en sådan försäkran är väl ändå våra mest neutralistiska politiker villiga att ge.

Huvudkravet är att något positivt göres och göres snart. Det långa dröjsmålet är redan häpnadsväckande och orsakligt. För ett par dagar sedan meddelade statsministern i en interpellationsdebatt att regeringen ännu inte tagit ställning till överbefälhavarens förslag — mer än ett år sedan detta avgavs. Klar ställning mot anskaffande av atomvapen har endast ett parti, det kommunistiska, tagit; självfallet är man här rädd för varje åtgärd som skulle försvåra en rysk erövring, en rysk "befrielse". Inom det socialdemokratiska partiet har skilda meningar

framträtt; en riktning anknuter till tidigare avrustningstendenser och kom i nyssnämnda interpellationsdebatt fram i det kvalificerat huvudlösa påståendet att det skulle vara oneutralt att anskaffa atomvapen.

Krig är avskryvt, att vi skall behöva använda miljarder för att få någon grad av trygghet är ohyggligt — därom är vi alla ense. Men att rusta utan att anskaffa det starkaste, avgörande vapnet är en inkonsekvens så uppenbar att den borde kunna erkännas av alla. Det går inte att undvika denna livsfråga genom tal om att atombomber är fruktansvärda, genom tystnad och mörkläggning, genom att dag för dag, månad för månad skjuta upp beslutet. Varje uppskov ökar vår svaghet, stegrar våra risker och skärper den politiska ledningens ansvar.